

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Stichting VROM
Vinkenweg 3
7676 SR WESTERHAAR

**Directie Publieke
Gezondheid**

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.minvws.nl

Inlichtingen bij

Sandor Beukers
s.beukers@minvws.nl
T 070 340 7291

Datum = 4 MAART 2009
Betreft volksgezondheid en intensieve veehouderij

Ons kenmerk
PG/CI-2912833

Bijlagen
2

Uw brief

Geachte heer, mevrouw,

In uw brief van december 2008 uit u uw zorgen over het ontbreken van de factor volksgezondheid in de discussie rondom schaalvergroting in de dierhouderij. Mede namens mijn collega's, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, wil ik u in deze brief duidelijk maken dat het onderwerp intensieve veehouderij en risico's voor de volksgezondheid wel degelijk een onderwerp is dat onze aandacht heeft.

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

U vraagt in uw brief of ik op de hoogte ben van een reeks aan rapporten die de afgelopen jaren zijn verschenen. Ik kan u zeggen dat ik het grootste deel van deze rapporten ken en sterker nog, dat ik zelf opdracht heb gegeven voor een aantal van de genoemde onderzoeken.

Veehouderij – van biologisch tot intensief en 'mega-intensief' – kan gevolgen hebben voor de volksgezondheid. Uit de verschillende onderzoeken blijkt dat schaalvergroting niet noodzakelijkerwijs slecht hoeft zijn, maar juist ook kansen biedt op bijvoorbeeld het gebied van dier- en volksgezondheid. Ik deel die mening. Die kansen zullen dan wel aangegrepen moeten worden, door ondernemers maar ook door lokale overheden die ervoor kunnen kiezen om in het proces voor de vergunningverlening de GGD in te schakelen voor advisering over gezondheidsaspecten.

Door de gezamenlijke GGD-en in Zeeland en Brabant, met ondersteuning van het RIVM, is het bestaande onderzoek hanteerbaar gemaakt voor GGD-en door middel van een informatieblad. Dat blad is gebaseerd op de huidige kennis van zaken. Op mijn verzoek wordt dit informatieblad in heel Nederland verspreid. Dit informatieblad stuur ik u ter informatie als bijlage bij deze brief.

Op dit moment bekijk ik met mijn collega-ministers of er essentieel onderzoek ontbreekt om de overheid (centraal en lokaal) op adequate wijze in staat te stellen de risico's en kansen van intensieve veehouderij voor de volksgezondheid in te schatten.

Bovenstaande heeft de Minister van LNV ook aan de Tweede Kamer gemeld in haar brief van 21 januari 2009. Die brief stuur ik u ter informatie als bijlage bij deze brief. Daarin heeft zij ook een gezamenlijke beleidsbrief over intensieve veehouderij en de risico's voor de volksgezondheid aangekondigd. Bij het opstellen van die beleidsbrief zal ik ook uw brief betrekken.

**Directie Publieke
Gezondheid**

Ons kenmerk
PG/CI-2912833

Met vriendelijke groet,
de minister van Volksgezondheid,
namens deze,
de Directeur-Generaal Volksgezondheid,

drs. P.H.A.M. Huijts

Vergaderjaar 2008–2009

28 973

Toekomst van de intensieve veehouderij

Nr. 33 Herdruk¹

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwalITEIT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 januari 2009

Op 28 februari 2008 heb ik in een Algemeen Overleg met de vaste Kamercommissie voor LNV gesproken over megastallen en mijn toekomstvisie op de veehouderij. In dat overleg is onder meer gesproken over de kansen en risico's van megastallen voor de dier- en volksgezondheid aan de hand van een vijftal rapporten. Voortbouwend op dit overleg wil ik u in deze brief nader informeren over de stand van zaken van de uitvoering van de motie Jacobi/Koopmans (TK 28 973, nr. 23), die uw Kamer naar aanleiding van het Algemeen Overleg op 28 februari heeft aangenomen. Tevens informeer ik u, mede namens mijn collega van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), over het overleg dat onlangs heeft plaatsgevonden tussen de vertegenwoordigers van de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en VWS en de reconstructieprovincies. In dit overleg is met name gesproken over de diversiteit aan signalen die op dit moment wordt afgegeven over de risico's van vooral intensieve veehouderij voor dier- en volksgezondheid. Deze situatie creëert onduidelijkheid en onrust bij ondernemers en omwonenden en maakt het voor regionale en lokale bestuurders moeilijk om effectief en rechtvaardig belangen te wegen en besluiten te nemen.

De motie Jacobi/Koopmans

In de motie Jacobi/Koopmans zijn, zoals ik in de begrotingsbehandeling al heb aangegeven, twee verschillende elementen te onderkennen. Het eerste onderdeel gaat over het verder laten onderzoeken van mogelijke gezondheidsrisico's verbonden aan de veehouderij. Het tweede gedeelte vraagt om de organisatie van een internationale conferentie over de gevolgen van schaalvergroting. Met betrekking tot het onderzoek streef ik naar een goede afstemming tussen onderzoek dat wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van mijn collega van VWS en mijzelf. Dit streven is ook vastgelegd in de Nationale Agenda Diergezondheid (TK 28 286, nr. 76). Wij hebben in de programmering van onderzoeken (veelal beleidsondersteunend onderzoek) ons niet beperkt tot onderzoek naar megastal-

¹ Eerder is deze brief abusievelijk gepubliceerd als kamerstuk 28 973, nr. 31. Dat stuk komt hiermee te vervallen.

len, maar richten ons op (met name intensieve) veehouderijsystemen in brede zin. Ook zijn er gezamenlijke onderzoeksprojecten gestart, zoals het onderzoek naar opkomende ziekten die van dier op mens overdraagbaar zijn (zgn. emergent zoönosen). Ten aanzien van het tweede gedeelte kan ik aangeven dat we hebben bekeken of er draagvlak is voor een Europese agendering van deze discussie.

Uit die analyse komt naar voren dat schaalvergroting als belangrijk politiek en maatschappelijk vraagstuk met name in een paar Europese landen speelt, waaronder Denemarken en Duitsland. Op de Europese agenda speelt het vraagstuk op dit moment echter geen rol van betekenis. Tegen deze achtergrond lijkt een grote internationale conferentie op dit moment niet opportuun. Wel wil ik in een latere fase zeker de mogelijkheid open houden voor een dergelijke conferentie. Vooralsnog zet ik via de gebruikelijke kanalen in op internationale agendering en uitwisseling, en ontwikkeling van kennis en ervaringen op dit vlak. Binnen Nederland zijn er in dat kader diverse bijeenkomsten georganiseerd met internationale experts. In het afgelopen jaar is er meermaals ambtelijk overleg tussen vertegenwoordigers van de provincies en het ministerie geweest om samen te bekijken welke problemen er spelen en hoe we daar mee om kunnen gaan.

Afspraken over rollen en verantwoordelijkheden

In het gesprek tussen vertegenwoordigers van de ministeries van LNV en VWS en de provincies zijn afspraken gemaakt over het expliciteren van de verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

De provincies zijn verantwoordelijk voor de regie en uitvoering van het reconstructiebeleid. Zij zijn verantwoordelijk voor de in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) afgesproken doelen en prestaties, en dus ook voor het gebiedsproces. De provincies voeren de regie op de realisatie van de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) waar de gemeenten voor de uitvoering verantwoordelijk zijn.

Ten aanzien van de dier- en volksgezondheid is aangegeven dat waar het ministerie van VWS in principe verantwoordelijk is voor de volksgezondheid, het ministerie van LNV dat is voor de diergezondheid. Toch is een volledige scheiding van deze onderwerpen niet te maken. Zowel het ministerie van VWS als het ministerie van LNV streven vanuit de eigen focus steeds meer naar een «one-health policy». Omdat de regelgeving van het ministerie van LNV beter toegerust is om maatregelen ten aanzien van de (intensieve) veehouderij te kunnen uitvoeren, zal het ministerie van VWS wanneer het een volksgezondheidsrisico waarneemt, aan moeten geven wanneer het gebruik van LNV-instrumenten noodzakelijk acht.

Vervolgacties

Veehouderij – van biologisch tot intensief en «mega-intensief» – kan gevolgen hebben voor de volksgezondheid. Begin 2008 zijn twee RIVM-rapporten (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) verschenen over de relatie megastallen/intensieve veehouderij en gezondheid¹ die de huidige stand van zaken schetsen. Daarin wordt op basis van de kennis van nu een aantal risico's maar ook kansen geschetst. Juist bij nieuwbouw-veehouderijen kunnen maatregelen genomen worden die de dreigingen voor zowel dierziekten als voor de volksgezondheid beperken. Op basis van die rapporten kunnen GGD'en gemeenten adviseren bij de vergunningverlening aan veehouderijbedrijven.

¹ Volksgezondheidsaspecten van veehouderij-megabedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie, RIVM, februari 2008 & Intensieve veehouderij en gezondheid, RIVM, januari 2008.

De gezamenlijke GGD'en in Zeeland en Brabant hebben met het RIVM het initiatief genomen om een informatieblad intensieve veehouderij op te

stellen op basis van bestaand onderzoek. Dit informatieblad zal breed worden verspreid in Nederland.
Het ministerie van VWS zal in overleg met het RIVM en andere betrokkenen nader bekijken of essentieel onderzoek ontbreekt om op adequate wijze de risico's en kansen van intensieve veehouderij voor de volksgezondheid in te schatten. Daarbij zal het ministerie van VWS ook mogelijke instrumenten zoals een Gezondheidseffectrapportage – analoog aan de Milieueffectrapportage – onderzoeken, waarbij voorwaarden gesteld kunnen worden aan de inrichting van nieuwbouwe veehouderijbedrijven. Uw Kamer zal geïnformeerd worden over de resultaten door middel van een gezamenlijke beleidsbrief over intensieve veehouderij en de risico's voor de volksgezondheid.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid
GGD'en Brabant / Zeeland

Hart voor Brabant

Informatieblad Intensieve veehouderij en gezondheid

Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD en Brabant/Zeeland
Dr. R. Nijdam, milieugezondheidkundige
GGD Hart voor Brabant, bureau Infectieziektebestrijding
Dr. S. van Dam, gezondheidkundige
Januari 2009
definitief

Inhoudsopgave

- 1. Aanleiding**
- 2. Risico's op infectieziekten**
- 3. Risico's van ammoniak, fijn stof, endotoxinen en geur**
- 4. Risico's schaalvergroting**
- 5. Risico's beheersen**
- 6. Informatiebronnen, handige links**

